

УДК 347.962

Бут Ілля Олександрович,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

СИСТЕМА ОРГАНІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ

Постановка проблеми. З прийняттям Законів України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» з 2016 року триває ствердження змішаної системи виконання рішень, яка характеризується запровадженням інституту приватного виконання та реформуванням державної виконавчої служби як складової системи органів Міністерства юстиції України. Як зазначає П.В. Макушев, у чинних законах норми, що регулюють діяльність приватного виконавця, витіснили відшліфовані роками та сформовані традиціями практики правила, що регулювали діяльність ДВС в Україні, до підзаконних нормативно-правових актів, пристосовавши їх до нових умов змішаної системи виконання рішень. Склалася ситуація привілейованого врегулювання на рівні законів правового статусу приватних виконавців й рудиментарного визначення на рівні підзаконних актів статусу ДВС в Україні та державних виконавців.

Стан дослідження теми. Питання примусового виконання рішень досліджувалося багатьма вченими, зазвичай, в рамках адміністративно-правових досліджень. Правовий статус та особливості виконання судових рішень Державної виконавчої служби України на різних історичних етапах досліджували Ю.Г. Вдовина, В.А. Кройтор, І.В. Решетникова, С.Я. Фурса, М.Й. Штефан, В.В. Ярков. На рівні дисертаційних робіт окремі проблеми діяльності ДВС та приватних виконавців розв'язували науковці П.В. Макушев, В.М. Притуляк, І.Г. Француз, О.О. Чумак та ін.

Мета статті. За умов реформування процедури примусового виконання рішень необхідним

є визначення системи органів та осіб, що здійснюють виконання рішень, оскільки від належно вибудованої ієрархії компетентних органів залежить правильне встановлення підвідомчості виконання конкретного виконавчого документа.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження» примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

П.В. Макушев характеризує державну виконавчу службу України на сучасному етапі розвитку змішаної системи виконання рішень як структуровану систему державних органів, що входять до складу Міністерства юстиції України, є частиною державного апарату, яка безпосередньо і від імені держави здійснює її завдання і функції, реалізуючи державно-владні повноваження у сфері примусового виконання рішень [1, с. 114].

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» систему органів примусового виконання рішень становлять:

- 1) Міністерство юстиції України;
- 2) органи державної виконавчої служби, утворені Міністерством юстиції України в установленому законодавством порядку.

На відміну від Закону України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня 1998 р. № 202/98-ВР (який втратив чинність), наразі на рівні закону не закріплено структури органів державної виконавчої служби, проте такі відомості містяться в Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 02 квітня 2012 р. № 512/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 р. № 2832/5). Так, органами державної виконавчої служби є:

а) Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, до якого входить відділ примусового виконання рішень;

б) управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – управління державної виконавчої служби), до складу яких входять відділи примусового виконання рішень;

в) районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних територіальних управлінь юстиції (далі – відділи державної виконавчої служби).

Органи державної виконавчої служби вищого рівня здійснюють по відношенню до органів державної виконавчої служби нижчого рівня такі функції:

– контрольну функцію, що полягає у праві цих органів здійснювати перевірки законності, повноти і своєчасності виконання рішень, правильності оформлення службових документів, дотримання державними виконавцями трудової й службової дисципліни тощо;

– функцію кадрового забезпечення, що виражається в організації добору, розстановки кадрів та підвищення професійного рівня державних виконавців;

– методичну функцію, яка полягає у наданні вищими органами ДВС відповідних роз'яснень та рекомендацій з окремих питань виконання державними виконавцями рішень у порядку, встановленому законом;

– функцію фінансування та матеріально-технічного забезпечення [1, с. 123].

Слід зазначити, що ст. 6 Закону України «Про виконавче провадження» передбачає, що у випадках, передбачених законом, рішення можуть виконуватися й іншими органами: рішення щодо стягнення майна та коштів виконуються органами доходів і зборів; рішення щодо стягнення коштів – банками та іншими фінансовими уста-

новами; рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ виконуються органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів; а у випадках, передбачених законом, рішення можуть виконуватися іншими органами. Однак зазначені органи та установи не є органами примусового виконання.

До осіб, що здійснюють примусове виконання рішень суду та інших органів, належать державні та приватні виконавці. На відміну від органів примусового виконання, приватні виконавці хоч і є суб'єктами виконавчого провадження, однак не входять до системи органів примусового виконання рішень оскільки вони є суб'єктами незалежної професійної діяльності.

Положенням про Міністерство юстиції України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228, Міністерство юстиції України визначено центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [2]. Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, в т. ч. у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб).

Основними завданнями Мін'юсту в сфері примусового виконання є:

1) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень;

2) забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством, здійснення контролю за примусовим виконанням рішень;

3) надання державним та приватним виконавцям роз'яснень та рекомендацій з питань примусового виконання рішень, забезпечення доступу державних та приватних виконавців до баз даних і реєстрів, зокрема електронних, що містять інформацію про боржників, їх майно та кошти;

4) здійснення міжнародного співробітництва у сфері примусового виконання рішень, налагодження і підтримка зв'язків з міжнародними організаціями;

5) інші, визначені законодавством, повноваження.

Таким чином, повноваження Мін'юсту України як органу, який здійснює примусове виконання судових рішень та рішень інших органів спрямовані на: організацію, контроль та здійснення примусового виконання судових рішень та рішень

інших органів; організацію діяльності та контроль за діяльністю підпорядкованих органів виконавчої служби, державних та приватних виконавців; забезпечення міжнародного співробітництва [3].

Інструкцією про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, затвердженою Наказом Міністерства юстиції України від 29 грудня 2006 р. № 121/5 на міністерство також покладено додаткові функції щодо застосування заходів для забезпечення належного виконання Конвенції, у тому числі здійснення контролю за дотриманням здійснення виплат, призначених згідно з Конвенцією.

Незважаючи на те, що Інструкцією з організації примусового виконання рішень Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, до якого входить відділ примусового виконання рішень, віднесено до органів державної виконавчої служби, повноваження зазначеного Департаменту наразі остаточно не визначені, оскільки відсутній нормативно-правовий акт, яким закріплюється його адміністративно-правовий статус.

Департамент державної виконавчої служби (далі – Департамент) є самостійним структурним підрозділом Міністерства юстиції України, на який покладаються наступні функціональні обов'язки:

1) організація, забезпечення та контроль примусового виконання рішень у випадках, передбачених законом;

2) організація інформаційного забезпечення виконавчого провадження, зокрема електронного документообігу, забезпечення ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень та здійснення контролю за внесенням державними виконавцями відомостей про вчинені виконавчі дії;

3) здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій державними виконавцями;

4) надання державним виконавцям роз'яснень та рекомендацій з питань примусового виконання рішень.

5) забезпечення контролю за роботою структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері примусового виконання рішень;

6) участь у міжнародному співробітництві у сфері примусового виконання рішень, налагодження і підтримка зв'язків з міжнародними організаціями;

7) організація та контроль роботи державних виконавців, вжиття заходів щодо її поліпшення, здійснення керівництва та проведення перевірки діяльності структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту, що забезпечують здійснення повноважень у сфері організації примусового виконання рішень;

8) здійснення інші функції в межах повноважень Департаменту.

Відповідно до Типового положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, Затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 20 квітня 2016 р. № 1183/5 [5] управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі (далі – Управління) є органом державної виконавчої служби, який входить до системи органів Міністерства юстиції України, підпорядковується Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України та є структурним підрозділом головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі

Управління відповідно до покладених на нього завдань:

1) організовує, контролює здійснення примусового виконання рішень у випадках, передбачених законом, відповідним відділом примусового виконання рішень та відділом державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі (далі – Відділ);

2) забезпечує доступ державних виконавців до баз даних і реєстрів, у тому числі електронних, що містять інформацію про боржників, їхнє майно, в тому числі кошти;

3) організовує інформаційне забезпечення виконавчого провадження, зокрема електронного документообігу, забезпечує ведення автоматизованої системи виконавчого провадження та забезпечує здійснення контролю за внесенням державними виконавцями відомостей про вчинені виконавчі дії;

4) здійснює державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій державними виконавцями;

5) аналізує результати діяльності з питань примусового виконання рішень відповідного відділу примусового виконання рішень, Відділу, розробляє заходи щодо підвищення ефективності їх функціонування;

6) забезпечує ведення обліково-статистичної звітності відділом примусового виконання рішень та Відділом, контролює її ведення, узагальнює та аналізує стан виконання рішень державними виконавцями;

7) за дорученням Департаменту представляє інтереси Департаменту під час розгляду справ у судах загальної юрисдикції, готує матеріали до розгляду цих справ;

8) за дорученням Департаменту проводить перевірки діяльності приватних виконавців;

9) розглядає звернення громадян та юридичних осіб з питань, пов'язаних із виконанням рішень, аналізує стан цієї роботи, виявляє та усуває причини, що призводять до подання громадянами скарг;

10) здійснює інші повноваження на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства юстиції України, головного територіального управління юстиції.

До складу Управління входить відділ примусового виконання рішень. Однак не слід плутати відділ примусового виконання рішень Управління державної виконавчої служби та відділ державної виконавчої служби: відділ примусового виконання рішень є структурним підрозділом Управління, тоді як відділ державної виконавчої служби є самостійною юридичною особою. З огляду на це різняться і їхній правовий статус: відділ примусового виконання рішень не є належним відповідачем у справах при оскарженні дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, оскільки не має самостійної правосуб'єктності. Таких висновків дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду своєю постановою у справі № 303/3418/17 [6].

Відповідно до Типового положення про відділ державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 20 квітня 2016 р. № 1183/5 [5] відділ державної виконавчої служби є органом державної виконавчої служби, який входить до системи органів Міністерства юстиції України, є структурним підрозділом та підпорядковується головним територіальним

управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі (далі – головне територіальне управління юстиції) через відповідні управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі (далі – Управління).

Основними завданнями Відділу є: реалізація державної політики у сфері примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб); підготовка пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері виконання рішень; забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством.

Відділ відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень у порядку, встановленому законом;

2) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, готує та вносить пропозиції щодо його вдосконалення начальнику головного територіального управління юстиції;

3) забезпечує ведення автоматизованої системи виконавчого провадження;

4) аналізує та узагальнює результати роботи з виконання рішень та веде обліково-статистичну звітність;

5) розглядає звернення громадян та юридичних осіб, аналізує стан цієї роботи у Відділі, веде прийом громадян з питань, що належать до компетенції Відділу;

6) забезпечує доступ до публічної інформації, розпорядником якої є Відділ;

7) організовує ведення діловодства та архіву у Відділі;

8) здійснює інші повноваження на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства юстиції України, головного територіального управління юстиції.

Відділ є юридичною особою, має рахунки в органах Державної казначейської служби України для обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам та окремий небюджетний рахунок для зарахування авансових внесків стягувачів, а також рахунки для обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам в іноземній валюті в банках, печатку із

зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Одним із напрямом вдосконалення напрямку виконання рішень стало створення Міністерством юстиції України в рамках пілотного проекту офісів «Центру виконання рішень», які працюють у Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Сумській областях та м. Києві. Порядок реалізації експериментального проекту у сфері примусового виконання рішень, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2018 р. № 700, яка передбачає реалізацію експериментального проекту шляхом:

а) реорганізації у формі злиття районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних відділів державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Мін'юсту у Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Сумській областях та м. Києві в окружні відділи державної виконавчої служби, територіально орієнтовані на систему окружних судів;

б) організації офісів «Центр виконання рішень» з розміщенням у них управлінь державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Мін'юсту у Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Сумській областях та м. Києві, в яких забезпечуються: зональне розділення спеціалістів, які здійснюють постійну комунікацію з учасниками виконавчого провадження, та виконавців, які безпосередньо вчиняють виконавчі дії і заходи примусового виконання рішень; виконання обов'язків державного виконавця, не пов'язаних із вчиненням виконавчих дій, іншими працівниками органу державної виконавчої служби або за допомогою інноваційних засобів телекомунікації.

В офісах «Центр виконання рішень» управліннями державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Мін'юсту у Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Сумській областях та м. Києві здійснюється:

1) своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у порядку, встановленому законодавством;

2) інформування учасників виконавчого провадження про їх права у виконавчому провадженні та його перебіг, у тому числі з використанням інноваційних засобів телекомунікації, надання допомоги в оформленні документів;

3) прийняття заяв про примусове виконання рішень та доданих до них виконавчих документів, а також інших документів виконавчого провадження, їх реєстрацію в автоматизованій системі виконавчого провадження та передання до відповідного органу державної виконавчої служби в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

4) надання сторонам виконавчого провадження відомостей, що містяться в автоматизованій системі виконавчого провадження, щодо виконавчих проваджень у межах усієї території України (крім виконавчих проваджень, які перебувають (перебували) на виконанні у відділі примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України);

5) ознайомлення сторін виконавчого провадження з матеріалами виконавчих проваджень, які перебувають на виконанні у державних виконавців відповідного відділу примусового виконання рішень;

6) надання іншої інформаційної допомоги, необхідної суб'єкту звернення.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, окрім Міністерства юстиції України до системи органів примусового виконання рішень входять органи державної виконавчої служби, якими є Департамент державної виконавчої служби; управління державної виконавчої служби; відділи державної виконавчої служби. Утворені «Центри виконання рішень» не є суб'єктами виконання рішень, оскільки вони здійснюють лише функції комунікації з учасниками виконавчого провадження, та за допомогою інших працівників органу державної виконавчої служби виконують лише ті обов'язки державного виконавця, які не пов'язані із вчиненням виконавчих дій (видача копій постанов державного виконавця, реєстрація вхідної кореспонденції, ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження тощо).

До осіб, що здійснюють примусове виконання рішень суду та інших органів, належать державні та приватні виконавці. На відміну від органів примусового виконання, приватні виконавці хоч і є суб'єктами виконавчого провадження, однак не входять до системи органів примусового виконання рішень оскільки вони є суб'єктами незалежної професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Макушев П.В. Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження : дис... докт. юрид. наук : 12.00.07; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 535 с.
2. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 02.07.2014 № 228. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/228-2014-%D0%BF>.
3. Гришко Є.М. Державне управління у сфері примусового виконання рішень судів та інших органів в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2016. 270 с.
4. Про ліквідацію Департаменту державної виконавчої служби : постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2006 № 1622. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1622-2006-%D0%BF>.
5. Про затвердження Типового положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, Типового положення про відділ державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі : Наказ Міністерства юстиції України; Положення від 20.04.2016 № 1183/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0617-16>.
6. Постанова у справі №303/3418/17 від 11 червня 2019 р. : Верховний Суд. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82315800>.

Бут Ілля Олександрович**СИСТЕМА ОРГАНІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ**

В статті досліджуються особливості реформованої системи органів, що здійснюють примусове виконання рішень. Стверджується, що окрім Міністерства юстиції України до системи органів примусового виконання рішень входять органи державної виконавчої служби, якими є Департамент державної виконавчої служби; управління державної виконавчої служби; відділи державної виконавчої служби. Утворені «Центри виконання рішень» не є суб'єктами виконання рішень, оскільки вони здійснюють лише функції комунікації з учасниками виконавчого провадження, та за допомогою інших працівників органу державної виконавчої служби виконують лише ті обов'язки державного виконавця, які не пов'язані із вчиненням виконавчих дій (видача копій постанов державного виконавця, реєстрація вхідної кореспонденції, ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження тощо).

Ключові слова: органи, що здійснюють примусове виконання рішень, Департамент державної виконавчої служби, управління державної виконавчої служби, відділ примусового виконання рішень, відділ державної виконавчої служби.

Бут Илья Александрович**СИСТЕМА ОРГАНОВ, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩИХ ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ ИСПОЛНЕНИЕ РЕШЕНИЙ**

В статье исследуются особенности реформированной системы органов, осуществляющих принудительное исполнение решений. Утверждается, что кроме Министерства юстиции Украины в систему органов принудительного исполнения решений входят органы государственной исполнительной службы, а именно Департамент государственной исполнительной службы; управления государственной исполнительной службы; отделы государственной исполнительной службы. При этом образованные «Центры исполнения решений» не являются субъектами принудительного исполнения, поскольку они осуществляют лишь функции коммуникации с участниками исполнительного производства, и с помощью других работников органа государственной исполнительной службы выполняют только те обязанности государственного исполнителя, которые не связаны с совершением исполнительных действий (выдача копий постановлений государственного исполнителя, регистрация входящей корреспонденции, ознакомление с материалами исполнительного производства и т.п.).

Ключевые слова: органы, осуществляющие принудительное исполнение решений, Департамент государственной исполнительной службы, управление государственной исполнительной службы, отдел принудительного исполнения решений, отдел государственной исполнительной службы.

But Illia**SYSTEM OF BODIES THAT CONTROL THE ENFORCEABILITY OF ORDERS**

The adoption of the Laws of Ukraine “Concerning Enforcement Procedures” and “Bodies and Persons Enforcing the Judgments and Orders of Other Bodies” contributed to the process of adoption of a mixed system of orders enforcement that lasts since 2016 and is characterized by the introduction of the private enforcement institution and the reform of the state enforcement service as an integral part of the system of bodies of the Ministry of Justice of Ukraine.

The article considers the peculiarities of the reformed system of enforcement bodies. It is stated that the bodies of the state executive service are the Department of the state executive service; the bureau of the state executive service, which consists of departments for enforceability of orders; the offices of the state executive service. At the same time, the established “Order Execution Centers” are not the subjects of the execution of the orders, since they carry out only the functions of communication with the participants of the enforcement proceedings, and with the help

of other employees of the body of the state executive service or by means of innovative means of telecommunication, fulfill only those duties of the state executive, which are not related to the execution of enforcement actions (issuance of copies of state executive orders, registration of incoming correspondence, familiarization with the materials of enforcement proceedings, etc.).

It is emphasized that the department for enforceability of orders is a structural subdivision of the Bureau of the State Executive Service, while the department of the state executive service is an independent legal entity. In view of this, their legal status also differs: the department for enforceability of orders of the Bureau is not the proper defendant in cases when challenging actions or omissions of the state executive service, since it is not endowed with separate legal personality and is not a legal entity.

Persons enforcing the court judgements and the orders of other bodies include public and private enforcement agents. Unlike enforcement bodies, although private agents are the subjects of the enforcement proceedings, they are not the part of the enforcement system because they are subjects of independent professional activity.

Key words: enforcement agencies, Department of the state executive service, bureau of the state executive service, department for enforceability of orders, office of the state executive service.